

Патрик Вајт

ИЗБОР ИЗ ПИСАМА

3. 4. 1952.

Бену Хибшу¹

Недавно сам уз велики напор започео рад на новој књизи,² издвајајући за рад сат времена дневно, и то не сваки дан. Ипак, некако напредује. Мислим да сам написао отприлике четвртину. Али не бих да нагађам када ће бити готова. И наравно, увек постоји могућност да ћу одустати.

Било како било, и сама жеља за писањем ми причињава велико задовољство. Већ дуже време осећам да овај свет постоји само за грађевинаре, како би градили куће, за пољопривреднике, како би узгајали храну, и свештенике, како би лечили дух. Наравно, ту је и уметник са поруком, али то обично испадне уметник без уметности.

Али у последње време све мање размишљам о томе и заправо пишем. Можда буде смеће. Нећу говорити о књизи ако то буде случај...

Не усуђујем се да откријем издавачу колико мало читам у последње време. Уз кревет ми стоји превод *Огисеје* Е. В. Рија и повремено прочитам страницу пред спавање. Међутим, читање можда и није добро за писање. Видећемо.

13. 11. 1957.

Пеги Гарланд³

[...]

Бети⁴ ми више није писала, али ми је од ње стигао примерак Дарелових *Горких лимунова Киџра*. Веома дирљива, лепа, и надасве непристрасна књига. Замерам му то што је само једном успутно споменуо ђавола (Идна)⁵ који је узбунио Турке против Грка и на тај начин учинио раздор неизбежним, а можда и трајним. Наравно, слаб сам на све у вези са Грчком, тако да имам разумевања за сузе проф. Дејвиса због Кине. Мене и сам помен Грчке може натерати на сузе, тако да сам се умало угушио у њима читајући *Горке лимунове*. Заправо сам осетљив на цео Медитеран. Све што је важно на овом свету налази се тамо, барем што се мене тиче – када кажем свет, мислим на читав универзум.

¹ Бен Хибш (1876–1964), издавач и уредник. Према речима Дејвида Мара, Хибш је представљао камен темељац на коме је Вајтова каријера изграђена.

² *Дрво човека*.

³ Пеги Гарланд (1903–1998) (рођена као Пеги Видиком), вајарка и Вајтова рођака. Вајт и Пеги су били у блиским односима и одржавали су активну кореспонденцију до краја Вајтовог живота.

⁴ Бети Видиком (1902–1993), Вајтова рођака. Доста је утицала на њега у младости и охрабривала га је да се бави писањем. Вајт јој је посветио роман *Прича Теодоре Гудман*.

⁵ Ентони Идн (1897–1977), бивши премијер Уједињеног Краљевства.

25. 2. 1960.

Маршалу Бесту⁶

Поштовани Маршале,

Нисам успео раније да Вам се захвалим на *Влашима шраве* јер сам писао г. Хибшу како бих му се захвалио на његовом делу поклона. Има ту изврсних стихова, попут варница, али, бојим се, и много делова који су ми напосто смешни. Да ли неко може озбиљно да схвати човека који је, на пример, смислио наслов као што је *Ја њевам шело елекшрично?*⁷ Можда је потребно бити Американац да би се истински ценио Витман, јер је он ипак део нашег књижевног и друштвеног развоја колико и песник. Свеједно, драго ми је да имам ово лепо издање, уживао сам у читању предговора Малколма Кавлија.

Да ли ћете којим случајем објавити биографију Пруста коју је написао Џорџ Пејнтер? Допала ми се скоро колико и роман.⁸ Интересантно је како су ми књиге о тим великим „ослободиоцима” књижевности све дошле под руку готово истовремено – Ваш Витман, Пејнтерова књига о Прусту и Елманова биографија Џојса која обећава. Попут Витмана, Џојс је такође писац о коме волим да читам, али не и да га читам – иако сам га у младости готово изједначавао са Богом.

25. 11. 1963.

Фредрику Главеру⁹

Смрт моје мајке у суштини симболизује затварање круга. Након толико времена које смо провели заједно у Лондону схватио сам тачно на чему смо. На тренутке ми се чинило као да је већ отишла са овог света, док сам на тренутке помишљао да је у животу одржава једино помисао на нашу посету. Први пут у животу смо се разумели – бар ми се тако чини. Маноли каже да сам исти као она, што је можда и био извор свих проблема између нас. Током њених последњих дана посебно лепо је било видети љубав коју је показивала према Манолију. Лице би јој се озарило сваки пут када би се он појавио.

31. 3. 1970.

Маршалу Бесту

Изгледа да је Ентони Бардис¹⁰ озбиљно уздрмао аустралијске писце када је током говора рекао: „Нација се памти једино по уметности. Рим се памти по Вергилију,

⁶ Маршал Бест (1901–1982), Хибшов наследник на месту уредника издавачке куће *Viking Press*.

⁷ *I Sing the Body Electric*.

⁸ *У њошрази за изгубљеним временом*.

⁹ Фредрик Главер (1913–1972), менаџер банке, драмски писац и позоришни глумац. Вајт му је 1965. посветио књигу *Чешири граме*.

¹⁰ Ентони Бардис (1917–1993), енглески писац и композитор, аутор *Паклене њоморанце*.

Грчка по Хомеру, док ће се Аустралија можда памтити по Патрику Вајту.” У наставку дописа пише: „У том тренутку је у просторији настао потпуни мук, да би се затим пробио пригушени вапај. Није било аплауза.” Шта бих дао да сам могао то да видим и чујем кроз рупу на зиду.

21. 5. 1970.

Марџери Вилијамс¹¹

Драга Марџери,

[...]

Жао ми је ако сам Вас увредио својим покушајем да Вас тргнем из туге. Тешко ми је да разумем Ваше стање из разлога које сам већ објаснио. Можда ме је очврсло и то што сам највећи песимиста на свету. Као дете сам у глави имао листу ствари и тачан редослед по којем бих их избацио кроз прозор у случају пожара. (Можда је ово исход тога што сам преживео пожар када сам имао девет месеци.) Било како било, одувек сам замишљао најгоре могуће ситуације, а потом покушавао да докучим како бих се с њима носио: када би Манолу умро, када бих остао без новца, претрпео мождани удар, ослепео, остао без идеја за писање, био под страном окупацијом, итд. Можда треба да напишем Књигу непредвиђених ситуација како бих припремио људе попут Вас за најгоре.

Не могу да разумем ни то што кажете да ћете прихватити ако Вам се нешто понуди, али да сами нећете посегнути ни за чим. Ја у животу нисам добио ништа, а да претходно нисам гурао, гризао, кидао, и борио се. А ни сада ми ствари не иду ништа лакше: барем не оне до којих ми је истински стало.

[...]

Асистент Кена Расела¹² је долетео овде како бисмо разговарали о екранизацији *Воса*. Изгледа да је Расел веома заинтересован и да жели да отпочне снимање у октобру идуће године ако се обезбеди буџет. Постоји реална шанса да се то догоди због његовог успеха са *Заљубљеним женама*...

Надам се да ћете ми ускоро писати и да ово писмо није било нељубазно; љубазност се пак може прекинути непристојним потезом, а ја сам само покушао да будем реалистичан.

Пуно поздрава,

Патрик

---

¹¹ Марџери Вилијамс (1906–1988), организаторка књижевних скупова у Сиднеју и велика обожаваатељка Вајтовог дела. И осамнаест месеци након мужевљеве смрти, Вилијамс је и даље била у жалости, што Вајт није могао да разуме.

¹² Кен Расел (1927–2011), британски филмски редитељ. Расел је годинама развијао идеју о екранизацији *Воса*, али пројекат никада није реализован.

17. 6. 1979.
Мери Лорд¹³

Поштована госпођо Лорд,

Не могу да прихватим почасно доживотно чланство које ми нудите, јер мислим да се ASAL¹⁴ руководи погрешним циљевима. Чини се да Аустралија пати од болести зване семинар. За мене је књижевни семинар непотребно губљење времена; можда позитивно утиче на усамљене душе и дилетанте, али сумњам да би неко ко је одлучан у својој намери да буде писац имао неке користи од таквих скупова.

Једном писцу је несумњиво потребно познавање правописа, граматике и синтаксе, што може да научи у школи; после тога мора да чита, пише, чита, пише, и да заборави на свој позив, да живи, како би писање довео до савршенства.

У младости сам се пробијао кроз штиво које сам морао да читам да бих дошао до онога што ми је било потребно. Када сам отишао на Кембриџ добио сам одређене смернице, али могу искрено да кажем да је само један професор успео да ми пробуди машту. Остали су се определили да је успавају, те сам одустао од предавања – и читао, и читао.

Отад гајим извесну сумњу према академском приступу књижевности и покушајима да се интересовање за књижевност подстакне кроз семинаре. Истински писци настају снагом своје воље; охрабривањем оних који немају шта да пруже стварате лажну наду и поспешујете уништавање шума широм света.

Мора да ово писмо изгледа као непристојан одговор на Ваше које је љубазно и којим нудите почасно чланство у књижевној заједници. Ипак, ово је моје мишљење, и колико год уживао у заједништву, нешто ми говори да више књижевности истекне из једне једине флаше него из читавог бурета.

С поштовањем,
Патрик Вајт

4. 10. 1981.
Тому Машлеру¹⁵

Што је датум објављивања ближи,¹⁶ ја сам узнемиранији. Ово се не може поредити са објављивањем романа. Отвара се читав спектар потенцијално непријатних ситуација. Можда ће ми за вратом дахтати банда фурија. А можда се непријатељ постара да гурне књигу под тепих. Чини се да тренутно сви у Аустралији пишу мемоаре, или нуде себе као тему биографије. Све то је постало превише популарно.

¹³ Мери Лорд (1928–2008), академик и прва председница Удружења за студије аустралијске књижевности.

¹⁴ Удружење за студије аустралијске књижевности.

¹⁵ Том Машлер (1933–2020), Вајтов издавач и главни уредник издавачке куће *Jonathan Cape*.

¹⁶ *Flaws in the Glass*. Вајт је био јако нервозан због објављивања мемоара, што се може видети у више писама из овог периода.

Што се тиче романа, мени се чини да ће Аустралијанци престати да их читају до краја века, тако да мислим да сам протраћио живот и да ми је било паметније да сам се од почетка посветио кувању. Шта год да се деси, људима ће увек бити потребни кувари.

28. 1. 1985.

Лусијани Ариђи¹⁷

Шепам по кући са штаповима, некако успевам да кувам и вратио сам се нечему што сам започео 1984. године. Али изгледи нису добри. Не могу да се крећем, да радим, нити да уживам у стварима које ме стимулишу. Не идем у биоскоп, позориште, ресторан јер ми леђа не би издржала. *Заробљен сам у овој кући*. Маноли је диван упркос његовим проблемима са артритисом, а и пријатељи нам помажу. Ипак, ово је нова и депресивна фаза живота. Телефон (сада имам бежични који могу да носим окол), новине и радио су ми једина веза са светом. Не желим телевизор све док не будем парализован и сенилан.

(С енглеској превео Алекса Васиљевић)

---

¹⁷ Лусијана Ариђи (1940), Вајтова рођака и сценска дизајнерка.